

DE LA ECONOMIA CUNOAȘTERII – LA „ECONOMIA IMAGINAȚIEI CREATIVE”

*Membru corespondent al AȘM
Dumitru MOLDOVAN
Academia de Studii Economice
din Moldova*

The article *FROM KNOWLEDGE ECONOMY TO „THE ECONOMY OF CREATIVE IMAGINATION”* argues in favour of the assumption that the process of creating economic goods, as well as living conditions of an individual, is accomplished, first of all, in the person's brain, in the imagination, by mobilizing the cosmic energies of a certain frequency. Then, by physical and intellectual effort, the „created” goods take their physical and visible form. This article also sketches the traits of a new theory, such as: reducing the dependence of the production process on natural resources; ways of employing the spiritual qualities of an individual; influence of involuntary imagination and negative expectations on launching some phenomena that is unfavourable for economic development.

1. Fizica teoretică și evoluția științei economice

Se spune că în prezent în lume sunt mai mulți cercetători științifici decât au fost în toată istoria omenirii de până acum. În viitor însă s-ar putea să fie și mai mulți, deoarece știința evoluează aproape în progresie geometrică, o nouă descoperire declanșând imediat un val de reevaluări și cercetări în celelalte domenii ale științei. Astăzi, de exemplu, succesele remarcabile ale fizicii cuantice și ale psihologiei generează o reinterpretare grabnică a cunoștințelor noastre despre viața economică, în special despre procesul de producție a bunurilor materiale.

După cum se știe, constituirea economiei politice (teoriei economice) ca știință a avut loc în urma unui șir de descoperiri în mecanica clasică. Potrivit convingerilor părintelui acesteia, **Isaac Newton (1642 – 1727)**, la temelia Universului se află materia, care are proprietatea de a se diviza în particule foarte mici „ce nu se uzează și nu se sfărâmă niciodată”, toate fenomenele din Univers, supuse **principiului determinismului**, fiind perfect previzibile. Pornind de la ideile savantului englez despre materie și Univers, clasicii științei economice, francezul **François**

Quesnay (1694 – 1774) și englezul **Adam Smith (1723 – 1790)**, au elaborat un sistem de cunoștințe (o copie a realității, cum considerau ei) în care toate procesele economice se desfășoară în strictă conformitate cu anumite legi, la fel de obiective, generale și neschimbătoare ca și legile naturii.

Dar iată că „revoluția cuantelor”, declanșată în anul 1900 de fizicianul german **Max Planck (1858 – 1947)**, impune treptat o nouă interpretare a lumii, inclusiv a fenomenelor economice. Efectuând o mulțime de experiențe, savantul german a descoperit că lumina (ca și radiația termică) nu „curge” într-un șuvoi continuu, cum se considera până atunci, ci este emisă și absorbită în unități elementare distincte, pe care Planck le numește cuante. Aceste particule nu au o identitate stabilă, ci se manifestă când sub formă de materie, când sub formă de unde de energie. Apoi savanții au constatat că la nivelul acestor particule, omul de știință, care le cercetează, nu poate fi o persoană obiectivă și imparțială. Vrând-nevrând, prin imaginația sa el participă nemijlocit la crearea, la acest nivel, a unei sau altei realități, vizualizând particula subatomică, fie în calitate de corp solid, fie de undă de energie.

Așadar, la nivelul particulelor elementare nu mai există o realitate obiectivă (cum este cazul proceselor „de suprafață” studiate de Newton), ci o realitate „modelată”, „creată” de imaginația, intențiile și așteptările individului. Oamenii de știință au constatat, de asemenea, că în timp ce fenomenele vizibile, „de suprafață”, sunt supuse principiului determinismului, adică sunt perfect previzibile, la nivelul cuantelor domină **principiul incertitudinii**. Particulele elementare nu se mișcă în mod continuu, de la un punct la altul, ci efectuează, așa, din senin, fără o cauză oarecare, anumite mișcări bruște, neașteptate, numite „salturi cuantice”.

Astfel, fizica cuantelor impune un nou adevăr științific și anume: elementul primordial, constitutiv al Universului nu este materia, ci energia, care are proprietatea de a „se solidifica”, adică de a se preface în materie.

2. Universul a apărut și evoluează pe calea prefacerii energiei în materie

Aristotel considera că Universul este veșnic. Știința contemporană, ca de altfel și toate religiile lumii, afirmă că Universul material n-a existat totdeauna, că el a apărut la un moment dat și cândva va dispărea. Potrivit celei mai populare ipoteze științifice, Universul material s-a format cu circa 14 miliarde de ani în urmă. Până atunci exista doar un punct fără dimensiuni, mai mic decât nucleul unui atom, dar „ticsit” cu energie pură. În urma unei explozii inegalabile, numite „**Big Bang**”, circa 3% din energia pură s-a

prefăcut în materie (planete, stele, comete etc.), precum și în energie liberă și informație. Restul energiei așa și a rămas sub forma ei inițială [1].

Religia, spre deosebire de Știință, susține că Universul n-a apărut spontan, de la sine, ci a fost creat în mod conștient, treptat și chibzuit de însuși Creatorul Suprem. Biblia afirmă că inițial nu era decât Dumnezeu, care la un moment dat a „făcut lumea” (Pământul, Luna, Soarele, stelele, plantele și animalele) cu ajutorul cuvântului. Astfel, la începutul timpurilor energia pură a fost transformată, sau s-a transformat de la sine, în lucruri materiale.

În anul 1929, astronomul și cosmologul american **Edwin Hubble (1889-1953)**, face o descoperire epocală și anume: Universul, pornit odată din punctul zero, va continua să se extindă uniform în toate direcțiile, cu o viteză din ce în ce mai mare. Se va extinde încă circa 20 miliarde de ani, după care va reveni la punctul său inițial. Mulți ani mai târziu, celebrul fizician englez **Stephen Hawking (1942)** avea să scrie: „Conceptul despre Universul care se extinde nu exclude existența Creatorului” [2].

Acum să ne întrebăm: după „Big Bang” (ipoteză științifică recunoscută drept corectă și de către Papa de la Roma), procesul de „facere a lumii” a luat sfârșit? Sau transformarea în materie a celor 93% de energie pură, rămase după marea explozie, mai continuă și în prezent? Și dacă „facerea lumii” încă se prelungește, cum se înfăptuiește acest lucru? În mod spontan, de la sine, sau conștient, chibzuit, bine planificat? Iar dacă Universul evoluează pe cea de a doua cale, atunci cine preface energia pură în materie, tot Creatorul Suprem, sau Cineva căruia Dumnezeu i-a încredințat această misiune în diferite segmente ale Universului?

Chiar recent, la începutul anului 2013, savanții au reușit să urmărească cum, prin „înghițirea” prafului cosmic și a gazului ce înconjoară o stea îndepărtată, se naște o nouă planetă. Mai mult. Astronomul Simon Casassus, de la Universitatea Santiago din Chile, a declarat că „a fost descoperit un proces care permite stelelor să crească”.

Cât privește planeta Pământ, aici, în opinia noastră, procesul de transformare în continuare a energiei pure în materie este înfăptuit de cei care, potrivit Bibliei, au fost creați după „chipul și asemănarea lui Dumnezeu”. Expresia „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu” este înțeleasă de obicei anume în sensul că omul este un gânditor, este un creator al realității în care trăiește și, pe această cale, un co-Creator al Universului. Nu avea niciun rost ca Dumnezeu (sau natura) să fi lucrat atât de mult la desăvârșirea omului ca acesta să fie capabil doar să

transforme materia dintr-o formă în alta.

Dacă acceptăm ideea că Omul este fiul lui Dumnezeu, cum afirmă Biblia, atunci trebuie să recunoaștem că omul a moștenit de la Părintele său ceresc și extraordinara capacitate de a transforma, cu ajutorul gândului, cuvântului și imaginației sale, energia pură în bunuri materiale. Ajunși aici vom remarca o coincidență, pur și simplu fantastică, ce există între esența duală a omului (trup material, pământesc, vizibil și suflet invizibil) și dualitatea particulelor elementare, care se manifestă uneori sub formă de corp solid, material, alteori – de impuls, de undă efemeră, invizibilă. Să fie oare o coincidență întâmplătoare la mijloc?

Vorbind despre esența divină a omului, celebrul filosof francez de origine bulgară, **Omraam Mikhaël Aïvanhov (1900-1986)**, remarca faptul că Iisus Hristos a fost pedepsit cu răstignirea pe cruce anume „pentru curajul de a fi spus că El este Fiul lui Dumnezeu și că toți oamenii sunt, de asemenea, fiii și fiicele Celui de Sus” [3]. Relațiile de „rudenie apropiată” între Om și Creatorul Suprem sunt „certificate” și de alte religii. În cartea sfântă a hindușilor, „Bhagavad – Ghita”, de exemplu, se spune că „sufletul omului constituie o părticică calitativ identică cu Sufletul Suprem”.

Însă nu doar religia, ci și un număr însemnat de oameni de știință consideră că omul are cele mai apropiate „relații de rudenie” cu Creatorul Suprem. Aceasta este convingerea unor fizicieni de talia lui I. Newton, A. Einstein, M. Planck, T. Edison, D. Bohm și mulți alții, care afirmă, având și argumentele respective: „**Conștiința umană este o parte a Conștiinței Supreme.**” Iar biofizicianul rus **A. P. Dubrov (1931)**, membru titular al Academiei de Științe din New York, declară că interacționând în permanență cu lumea înconjurătoare la nivelul particulelor elementare **conștiința umană este capabilă să creeze orice formă de materie** [4].

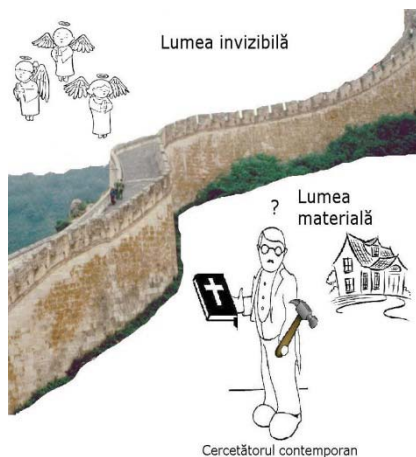
Așadar, creierul omului poate fi comparat cu o „mașină” care transformă, fără un efort special, undele energetice în particule solide, în materie. Această idee era bine cunoscută încă în antichitate, ajungând până la noi și sub forma unei celebre legende despre **regele Midas**, care obținuse de la zeii extraordinara proprietate de a transforma în aur orice obiect de care se atingea.

În această ordine de idei este deosebit de semnificativ faptul că în limba română (dar probabil și în alte limbi), cuvintele „**Creatorul**”, „**creierul**” și „**a crea**” au aceeași rădăcină! Să fie și aici doar o simplă suprapunere? Sau poate cei care au făurit graiul românesc au ținut să ne transmită și un mesaj

extrem de important, și anume: omul, cu ajutorul creierului său, creează realitatea în care trăiește, la fel cum a procedat Creatorul Suprem în momentul „facerii lumii”. „Creează”, dar numai cu condiția că face acest lucru cu „credință”.

Incontestabil, o confirmare a ideii precum că omul este în stare să transforme energia pură în materie ar fi constatarea faptului că dimensiunile Pământului cresc. Nu însă în urma sedimentării prafului cosmic și a rămășițelor de meteoriți, ci ca urmare a transformării, de către conștiința umană, a energiei pure în materie. Deocamdată știința nu a înregistrat o creștere a volumului planetei noastre. Zicem deocamdată, deoarece s-a demonstrat că dimensiunile altor corpuri cosmice pot crește. În fine, potrivit „teoriei corzilor”, Universul ar avea nu patru dimensiuni (înălțime, lungime, lățime și timp), ci tocmai 15, dintre care 11 nu sunt percepute de simțurile omului. Or, s-ar putea întâmpla ca o anumită parte din masa materială a pământului să treacă în alte dimensiuni.

Oricum, există o lume invizibilă, o lume a energiilor, gândurilor, informației, lume ce ascunde o mulțime de taine și pe care știința contemporană, de curând, a început s-o studieze în mod sistematic. Știința nu dispune deocamdată de instrumentele adecvate pentru a efectua asemenea investigații. Or, cum se știe, cele mai multe cunoștințe despre lumea invizibilă se află în cărțile sfinte. „Știința contemporană, scriu fizicienii ruși Vitalie (1993) și Tatiana (1938) Tihoplav, **ajungând în cercetările sale la hotarele lumii invizibile și încercând să treacă aceste hotare, se apropie tot mai mult și mai mult de religie**” [5].

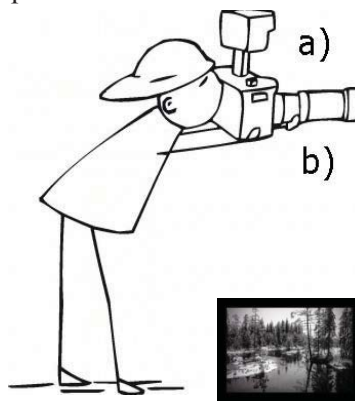
Lumea invizibilă este studiată deocamdată doar de științele exacte, de fizică în primul rând. Dar este evident că un șir de „taine” ce țin de dezvoltarea economică, de procesul de producere și distribuire a bunurilor materiale în societate, rămân a fi „ascunse” în lumea invizibilă a gândurilor, ideilor, energiilor, conștiinței.

3. Imaginația individului – „atelierul” în care se „produce” realitatea

În opinia noastră, contrar aparențelor, precum și a conceptelor științifice deja afirmate, **procesul de producere se desfășoară în două etape**, la două niveluri diferite, și anume:

- a) în **imaginația individului** (sau în imaginațiile unui grup de indivizi ce activează în echipă);
- b) în **atelierelor, fabricile și uzinele tradiționale**.

După cum se știe, orice activitate umană, inclusiv cea economică, pornește de la o simplă intenție a individului de a confecționa ceva sau de a-și însuși anumite bunuri. Mai apoi, individul „cu intenții” își imaginează cum va proceda în continuare pentru a obține bunurile dorite. Ajuns aici, atenție! atât intențiile, cât și imaginația omului nu constituie, așa cum se mai crede, doar niște fenomene ireale, fictive, închipuite. **Imaginația și intenția sunt forțe fizice reale, capabile să modifice profund realitatea!** Anume în imaginația individului, într-un mod cu totul misterios și inexplicabil, are loc procesul de prefacere a energiei pure în bunuri economice și situații de viață. Deocamdată acest fapt nu poate fi sesizat de organele de simț ale individului, deși unele persoane avansate spiritual mărturisesc că „văd” totul ce se petrece în creierul omului.

După ce în „atelierul” imaginației individului, bunurile dorite sunt „conturate” și „încărcate” cu energiile respective, mai departe, în fabricile, uzinele și atelierelor tradiționale, prin anumite eforturi fizice și intelectuale și cu folosirea materiei prime, bunurile „create” deja în creierul omului, îmbracă forma lor vizibilă.

Pentru a fi mai expliciti, vom recurge la o analogie cu procesul de „facere” a unei fotografii. La prima etapă, prin apăsarea butonului respectiv are loc „producerea” pozei dorite. Deși există deja, deși a fost deja fabricată, această poză nu poate fi încă văzută. Și abia după dezvoltarea peliculei și tipărirea fotografiei noi obținem poza ce a fost „creată”

încă în momentul când s-a „deschis” obiectivul aparatului de fotografiat.

Așadar, instrumentul cu ajutorul căruia gândul „modelează” materia și creează realitatea dorită este imaginația. Cunoscutul filosof și om de afaceri american **Charles F. Haanel (1866-1949)** încă în anul 1912 scria: „Adevăratele bunuri sunt create de Rațiunea Independentă cu ajutorul imaginației. Constructorul nu va ridica niciun edificiu până nu va primi de la arhitect planul acestuia” [6].

În prezenta lucrare vom analiza procesul de producție doar la prima sa etapă, adică la nivelul imaginației creative. Totodată, vom identifica punctele de reper ale unei teorii, pe care o întitulăm „**economia imaginației creative**”. Potrivit acestei teorii (care în realitate este deocamdată o simplă ipoteză), **atât bunurile economice propriu-zise, cât și condițiile concrete, în care acestea vor „îmbrăca hainele lor vizibile”, sunt „concepute și create” în imaginația individului.** Având o influență decisivă asupra „comportamentului” particulelor elementare, imaginația umană este cea forță care „are acces” la „oceanul” inepuizabil de energie pură, din care s-a format cândva Universul material.

Economiștii din trecut n-au examinat gândul omului în calitate de factor distinct de producție. Unele idei, în acest sens, au fost exprimate totuși. Astfel, **Karl Marx (1818-1883)**, analizând diferența dintre „efortul” fizic al animalelor și munca înfăptuită de către om, scria: „... albină își clădește astfel celulele ei de ceară, încât îi dă de rușine pe unii arhitecți din rândurile oamenilor. Dar, chiar și cel mai prost arhitect se deosebește din start de cea mai bună albină prin faptul că, înainte de a construi celula, el o construiește mai întâi în capul său” [7].

Subliniem faptul că, în opinia lui Marx, arhitectul mai întâi „construiește” ceva în capul său. Or, a „construi” presupune depunerea unui efort oarecare, presupune un act de creație, o activitate productivă. Potrivit unor cercetători, activitatea imaginației creative se înfăptuiește în strânsă „colaborare” cu Creatorul Suprem. **Napoleon Hill (1883-1970)**, de exemplu, scriitor și om de afaceri american, consilier al președintelui SUA Franklin D. Roosevelt, scrie că „prin intermediul imaginației creative, conștiința limitată a omului începe să comunice în mod direct cu Inteligența Infinită” [8].

Trecând în continuare la argumentarea ideilor ipotezei noastre, vom menționa că știința contemporană, pe cale experimentală, a demonstrat că intențiile și imaginația omului sunt forțe fizice reale și nicidecum niște eforturi sterile și efemere, care nu „trec” de hotarele craniului uman. Din contra, aceste însușiri spirituale, neglijate de obicei de marea majoritate a oamenilor, sunt capabile să „trezească la viață” anumite energii cosmice, să le mobilizeze și să le aranjeze într-o anumită ordine și formă. Mai mult, **intențiile și imaginația individului devin momentan cunoscute în întregul Univers.** Aceasta se întâmplă deoarece vidul (adică spațiul gol, care ne înconjoară) de fapt nu este gol, ci este „ticsit” cu diferite forme de energie, de „identități” care comunică în permanență între ele. Acest lucru a fost demonstrat inițial prin descoperirile făcute de fizicienii Universității din Paris, conduși de **Alain Aspect (1947)**, în anul 1982. Savanții francezi au demonstrat că doi electroni sunt capabili să comunice instantaneu între ei indiferent de distanța ce-i separă. Mai mult, fiecare electron este „informat” într-un mod miraculos despre toate ce se întâmplă cu ceilalți electroni. Această descoperire, puțin importantă la prima vedere, modifică radical conceptele noastre despre lumea înconjurătoare.

Având drept punct de plecare descoperirea fizicienilor francezi, laureatul Premiului Nobel **David Bohm (1917-1992)** de la Universitatea din Londra lansează ipoteza potrivit căreia particulele subatomice se află în stare de contact instantaneu, indiferent de distanța care le separă, nu pentru că între ele

are loc un schimb miraculos de informații, ci fiindcă separarea acestora este o iluzie. După cum afirmă Bohm, **„există un nivel mai profund al realității”**, unde particulele subatomice nu sunt entități individuale, ci extinderi ale unei „esențe” fundamentale. Acest lucru înseamnă pur și simplu că, dincolo de planul fizic în care trăim, există și alte dimensiuni, alte lumi. În opinia fizicianului englez, principalul însă este faptul că lumea noastră nu are propria sa identitate, ci reprezintă o **„proiecție a unui nivel mai profund al realității”**, la care omul nu are acces, dar care a dat naștere la tot ce există în Universul material. Bohm susține că, **în pofida aparentei solidității a Universului, de fapt el este o gigantică hologramă, o proiecție a unei realități pe care nu suntem în stare s-o vedem.** Probabil deocamdată.

Paradigma hologramei presupune, așadar, existența unui alt nivel, mai profund, al Universului, unde se și „făurește” lumea materială în care trăim. Precum și faptul că particulele subatomice, aflate la mari depărtări, nu sunt interconectate între ele prin forțe ce se mișcă cu viteza gândului, ci că aceste particule sunt niște reprezentări ale unei singure entități.

În opinia noastră, **nivelul profund al realității îl constituie chiar Conștiința Supremă la care au „acces” intențiile, imaginația, rugăciunile și așteptările individului.**

Făcând aici o mică „abatere lirică”, să ne întrebăm dacă, la un nivel mai profund al realității, sepa-

rarea spațială a particulelor subatomice este o iluzie, aceste particule nefiind entități individuale ci extinderi ale aceluiași „ceva” fundamental, dacă tot ceea ce există în acest Univers este interconectat, întregul regăsindu-se în parte, iar partea fiind în întreg, atunci mai poate fi oare pusă la îndoială afirmația biblică precum că **toți oamenii sunt frați între ei?**

4. Imaginația creativă și legea atracției

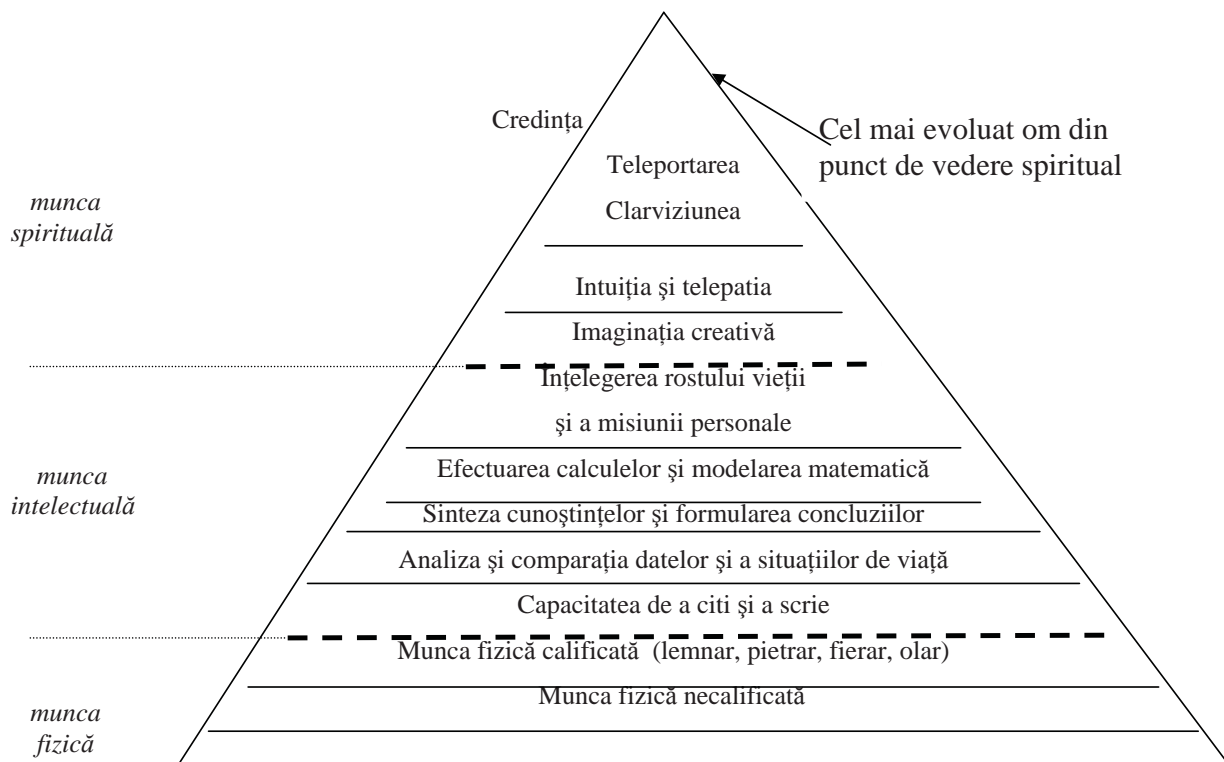
În procesul de creare a bunurilor economice, individul este capabil să efectueze trei tipuri diferite de muncă (de efort, de activități) și anume:

- a) muncă spirituală;
- b) muncă intelectuală;
- c) muncă fizică.

Vom reprezenta tipurile de efort depus de către individ sub înfățișarea unei piramide, în vârful căreia s-ar afla cel mai evoluat om din punct de vedere spiritual. Iar la baza piramidei regăsim milioanele și miliardele de indivizi care îndeplinesc, în temei, o muncă fizică puțin calificată.

Munca fizică, precum și munca intelectuală sunt astăzi cele mai răspândite (deci și cele mai studiate) forme ale efortului uman. Deocamdată abia începe însă studierea efortului spiritual al individului.

În opinia noastră, **imaginația** – forma cea mai răspândită a efortului spiritual al individului – **constituie o străduință a creierului uman, de creare a unor tablouri – imagine ce reprezintă anumi-**

Schema 1. Tipurile de muncă pe care le poate înfăptui individul

te idei, concepte, bunuri și situații de viață, neștiute și neexplorate încă, sau vizualizarea „cu ochii interni”, a unor produse și circumstanțe deja cunoscute. Deși mai continuă să fie neglijată de majoritatea oamenilor, care o consideră drept însușire secundară, „neserioasă”, lipsită de efecte reale, imaginația pare a fi cea mai miraculoasă, dar și cea mai importantă calitate umană – „instrumentul” principal cu care individul își făurește realitatea în care trăiește. „Imaginația creează realitatea”, susține compozitorul german **Richard Wagner (1813-1883)**, iar scriitorul irlandez **Bernard Shaw (1856-1950)** consideră că „imaginația este începutul creației”. În același timp, cel mai mare fizician contemporan, **Albert Einstein (1879-1955)**, afirmă că „**imaginația este mai importantă decât cunoștințele**”. Anume imaginația face deosebirea între om și animale, anume această calitate i-a permis omului să iasă învingător în lupta cu calamitățile naturale, dar mai ales – cu animalele răpitoare, mai puternice și mai viclene decât dânsul.

În prezent specialiștii identifică două forme de imaginație:

a) **Imaginația reproductivă** (sau sintetică, de sinteză);

b) **Imaginația creativă** (sau creatoare).

Cu ajutorul imaginației reproductivă se obțin bunuri și situații de viață întâlnite anterior. Imaginația creativă însă este un proces de inventare, de „producere” a unor idei, bunuri economice și circumstanțe necunoscute altădată.

Din cele două forme de imaginație, cea mai răspândită, cea mai „folosită” este imaginația reproductivă. Se recurge la această calitate spirituală mai cu seamă atunci când, în procesul unor relații verbale, precum și a citirii cărților, ziarelor, accesării internetului etc., individul își imaginează involuntar anumite locuri, fenomene, întâmplări. Imaginația creatoare însă, poate fi: a) inconștientă, spontană; b) dar, în primul rând, voluntară. Imaginația creativă involuntară (inconștientă) se manifestă sub forma viselor (în timpul somnului), halucinațiilor, dar și a visărilor cu ochii deschiși. Visările apar mai ales în momentul când așteptăm desfășurarea unor evenimente așa cum ne-am dori sau cum credem că acestea s-ar putea petrece în realitate.

Imaginația involuntară influențează, în mod direct, viața economică. Dar, din punct de vedere al procesului de producere, mult mai valoroasă este imaginația creativă voluntară (sau conștientă) care poate fi: artistică, științifică, tehnică, organizatorică, dar și creatoare de bunuri economice și situații de viață inedite, originale, nevăzute altădată.

Adeseori se consideră că imaginația creativă este o calitate pe care o posedă doar scriitorii, pictorii, regizorii de filme, compozitorii, deoarece numai operele lor sunt numite „creații”. În realitate orice individ este înzestrat cu asemenea însușire. Eficiența folosirii acesteia însă diferă mult de la caz la caz. Unii indivizi nu recurg deloc la imaginația lor creativă, alții o folosesc doar ocazional. Prima condiție ca imaginația creativă să dea roade, să fie efectivă, este ca „tabloul – imagine”, creat de gândul omului, să fie vizualizat de „ochii interni” ai individului („cu credință și așteptări pozitive”), o perioadă de timp mai îndelungată. Altfel spus, se materializează doar gândurile – imagini dominante, nu și cele întâmplătoare, în realizarea cărora individul nu crede.

Paradoxal, dar știința contemporană adeseori descoperă adevăruri și realități ce erau cunoscute inițiaților în misticism și în tainele religiei cu sute și chiar cu mii de ani în urmă. Astfel, cu peste două milenii în urmă, doi titani ai antichității, **Pitagora (560-500 î. Hr.)** și **Platon (427-347 î. Hr.)** afirmau că **gândul omului este capabil să creeze materie și să „producă” în imaginația sa evenimente, întâmplări și situații, care apoi se manifestă în viața reală**. Adeseori și cunoscutul adevăr biblic „**ce vei semăna, aceea vei culege**” este interpretat anume ca o legătură directă între fenomenele ce ni le imaginăm și le așteptăm (a semăna) și bunurile, situațiile și succesele ce le obținem (a culege).

Ideile autorilor antici cu privire la proprietățile gândului uman au fost mai recent concretizate și actualizate de către cunoscutul filosof, scriitor și om de afaceri american **William Walker Atkinson**, numit și **Yogi Ramacharaka (1862-1932)**. În cartea sa intitulată „**Legea atracției și puterea gândului**” (1906) autorul american examinează în profunzime legăturile dintre calitatea gândurilor omului și destinul acestuia.

„Legea atracției”, despre care vorbește Atkinson, cunoscută astăzi și sub denumirea de „principiu al atracției”, „legea gândurilor pozitive” sau „legea

afirmațiilor și imaginației”, este considerată de unii oameni de știință drept „legea fundamentală a psihologiei”.

William W. Atkinson definește legea atracției în felul următor: **„Noi atragem tot ceea ce dorim, precum și fenomenele de care ne este frică”** [9].

Cercetată insuficient, legea atracției este considerată de unii specialiști drept o formă de manifestare a „legii atracției Universale”, care, spun ei, se aplică nu doar obiectelor, dar și ființelor și particulelor elementare. Mai recent însă, legea atracției este înțeleasă ca o derivată a **Legii Vibrației**. Potrivit acesteia, nimic nu este în repaus, totul se mișcă, totul se schimbă, totul vibrează la o anumită frecvență, începând cu un simplu electron, până la întregul Univers.

Gândurile omului reprezintă una din cele mai înalte, cele mai puternice forme de vibrație. Întrucât „asemănarea aduce la apropiere” sau, altfel spus, „lucrurile asemănătoare se atrag”, „imaginile-tablou” formate în creierul omului devin niște „stații de emisie-recepție”, care emit vibrații corespunzător cu gândurile individului și care apoi atrag, „recepționează”, energiile de aceleași vibrații. Unii specialiști compară „imaginile-tablou”, create conștient de individ în lumea gândurilor sale, cu un magnet puternic, care tinde să atragă și să se unească cu acele energii care corespund cu vibrațiile acestuia (Energii atrase se manifestă apoi sub formă de bunuri, fenomene, situații de viață).

5. Trăsăturile definitorii ale „economiei imaginației creative”

Imaginația creativă este practică astăzi de un număr mereu crescând de persoane, fapt ce modifică caracterul relațiilor între individ și lumea înconjurătoare. Individul nu se mai simte „cineva” străin, diferit de restul Universului, ci o parte componentă a acestuia, capabil să-l influențeze și să-l modeleze după bunul său plac. Treptat, dar sigur, se modifică vectorul gândirii umane – **tradiționalele relații Om-Pământ sunt înlocuite tot mai mult cu raportul Om-Cosmos (Univers)**. Iar în paralel cu această schimbare se realizează **tranziția de la „economia cunoașterii”, bazată în temei pe folosirea facultăților intelectuale ale omului, la „economia imaginației creative”, în care predominant devine efortul spiritual**.

După cum am conchis deja, trăsătura distinctivă a acestei economii constă în modificarea rolului jucat de calitățile spirituale ale omului în activitatea economică. Deși pare cu totul neverosimil, dar **cu timpul, nu capitalul, nu munca, nu resursele naturale, ci creierul omului, prin formarea unor**

„imagini-tablou”, devine principalul factor de producție. Într-un „atelier invizibil” gândul omului „crează” bunurile necesare și alte condiții de viață ale individului.

Realizările fizicii cuantice impun și alte modificări, alte interpretări ale vieții economice. După cum conștiința individului modelează „comportamentul” particulelor subatomice, transformându-le din „unde de energie” în materie, la fel și **simplele așteptări, intenții, imagini dominante din conștiința unor grupuri de indivizi, mai ales credința acestora, influențează în mod nemijlocit indicatorii economiei întreprinderii, economiei naționale și chiar ai economiei mondiale**.

Cu circa cinci milenii în urmă, cunoscutul mag egiptean **Hermes Trismegistus** scria pe „Plăcuța de smarald” următoarele cuvinte: **„Precum este deasupra, la fel și dedesubt. Cum este în interior, la fel și în afară.”** Astăzi această celebră constatare este interpretată în sensul că, așa cum se comportă particulele elementare, la fel se manifestă și întregul Univers. Și dacă la nivelul subatomic domină principiul incertitudinii, atunci este firesc ca un șir de fenomene economice să se petreacă fără anumite temeuri obiective, așa ca din senin, asemănător „salturilor cuantelor”. Evident, aceste fenomene nu pot fi prevăzute nici cu ajutorul celor mai sofisticate modele și calcule matematice. În viața reală așa și se întâmplă. Astfel, după cum constată economistul american **Philip Ball** (2006), **„teoria economică neoclasică, care domină astăzi în știința economică... n-a izbutit să prezică niciun faliment la bursele de valori...”** [10].

Căutând să facă față noilor realități, **știința economică contemporană, păstrând în continuare cele mai apropiate „relații de prietenie” cu regina științelor – matematica, revine treptat la prima sa dragoste – fizica teoretică**. Pe la mijlocul anilor 1990 apare și o nouă direcție de cercetare, intitulată **„econofizica”, care are ca obiectiv folosirea metodelor proprii fizicii teoretice în explicarea anumitor fenomene economice**.

Știința economică tradițională a neglijat rolul jucat în viața economică de asemenea calități spirituale ale individului ca intuiția, imaginația, credința, clarviziunea, care sunt, cum am văzut, forțe fizice reale.

Întrucât, prin activitatea gândurilor sale, individul „pune în mișcare” anumite energii cosmice, orice lucrător al unei întreprinderi sau instituții, prin atitudinea sa față de munca ce-o îndeplinește, prin starea sa psihologică și gândurile sale dominante, influențează nemijlocit mersul lucrurilor într-o direcție sau

alta. Mai mult, eforturile spirituale ale individului, în cazul unei întreprinderi, devin deja astăzi un factor de producție la fel de important și eficient ca și resursele naturale și financiare, ca și forța de muncă fizică și intelectuală, ca și noile tehnologii.

Pornind de la această constatare, suntem obligați să ținem cont de faptul că **succesele economice**, la orice nivel (întreprindere, regiune, țară etc.) **sunt determinate nu doar de eficiența utilizării factorilor de producție tradiționali (capital, muncă, natură, inovații), dar și de „calitatea” gândurilor emanate de individ, de caracterul (pozitiv sau negativ) intențiilor, imaginației și așteptărilor acestuia, iar în ultimă instanță, de nivelul de dezvoltare spirituală a societății.** Și chiar dacă realitatea de pe planeta Pământ nu-i decât proiecția unui nivel mai profund al Universului, cum susține **David Bohm**, oricum, punctul de pornire al oricăror schimbări în lumea aceasta este conștiința, gândul individului.

Efortul spiritual, deși invizibil, este mult mai productiv decât cel fizic și intelectual. Încă pe la mijlocul secolului al XIX-lea, economistul german **Friedrich List (1789-1846)** scria că „cei care cresc porci, care fac cimpoaie sau pilule de farmacie, sunt într-adevăr productivi, dar dascălii care fac educația tineretului și a celor mai vârstnici, marii muzicieni, medicii, judecătorii și administratorii sunt cu mult mai productivi” [11].

List nu face încă deosebire între munca intelectuală și cea spirituală, dar afirmă, fără drept de apel, că efortul intelectual este mai rodnic decât cel fizic. După toate aparențele, activitatea spirituală a omului, deși nu poate fi deocamdată măsurată, este mult mai fertilă, mai eficientă decât orice muncă intelectuală, oricare ar fi aceasta.

6. „Omul creativ” și reducerea dependenței de resursele materiale ale Pământului

În ipoteza noastră, „**omul creativ**” este considerat persoana care întrebuițează, în mod sistematic și conștient, imaginația sa, dar și alte calități spirituale, pentru „a crea” (inițial în creierul său) anumite bunuri și situații de viață. În cazul dat, cel mai important factor de producție devine imaginația creativă a individului, precum și credința acestuia în realizarea obiectivelor (intențiilor) propuse. Transformând, prin intermediul intențiilor, imaginației, rugăciunilor și așteptărilor sale, energiile cosmice în bunuri economice și alte condiții de trai, individul se aseamănă cu o „fabrică” specială (de altfel și întreprinderile tradiționale – fabricile și uzinele – prefac „ceva în altceva” – ele „prefac” resursele

naturale, umane și financiare în bunuri materiale și servicii). Atâta doar că „omul creativ” activează în alte „spații productive”, acestea fiind bibliotecile, sălile de concert, laboratoarele de cercetare, propria locuință, bisericile, precum și alte locuri în care individul reușește să se concentreze, să mediteze și să-și „pună la treabă” imaginația creativă.

Utilizarea imaginației și a altor calități spirituale de un număr mereu crescând de persoane reduce, mai întâi de toate, dependența procesului de producție de resursele naturale ale Pământului.

Indiscutabil, dacă pornim de la premisa că resursele planetei Pământ au fost „create” cândva, odată pentru totdeauna, este firesc să presupunem că acestea sunt limitate și cu timpul se vor epuiza definitiv. Dacă însă admitem ipoteza că „facerea lumii” mai continuă, că omul se impune ca un co-Creator al Universului, capabil să transforme energiile cosmice în bunuri materiale, atunci opinia despre epuizarea resurselor naturale ale Pământului nu este corectă decât pe termen scurt. Prefăcând energiile Universului (care, evident, nu fac parte din resursele Pământului) în bunuri economice, omul este în stare să scoată activitatea economică de sub presiunea legii rarității.

Pentru a fi mai explicit, vom reproduce, în cele ce urmează, un binecunoscut episod din Biblie în care se vorbește despre unul din cele mai fantastice miracole săvârșite de **Iisus Hristos**, numit „**înmulțirea pâinilor**”. La un moment dat, fiind înconjurat de o gloată mare de oameni flămânzi, Fiul lui Dumnezeu „... a luat cele cinci pâini și cei doi pești. Și-a ridicat ochii spre cer, a binecuvântat, a frânt pâinile și le-a dat ucenicilor, iar ei le-au împărțit norodului. Toți au mâncat și s-au săturat; și s-au ridicat douăsprezece coșuri pline cu rămășițele de fărâmituri. Cei ce au mâncat, erau cam la cinci mii de bărbați, afară de femei și copii.” (Matei 14: 19, 20, 21)

Așadar, cu ajutorul cuvântului, Iisus Hristos a prefăcut energiile cosmice în niște bunuri materiale concrete. La fel a procedat și Dumnezeu la „facerea lumii”. Bine, a prefăcut energiile invizibile în pâine și pește însăși Fiul lui Dumnezeu. Dar omul, stăpânul Pământului, este și el capabil să săvârșească asemenea miracole? Bineînțeles! Însă numai în cazul în care luăm în serios afirmațiile lui Iisus Hristos precum că toți oamenii sunt și ei fiii Celui de Sus.

Ca o confirmare a acestor spuse, pe parcursul secolelor mai multe persoane au reușit să săvârșească miracole similare cu cele descrise în Biblie. Iar contemporanul nostru, celebrul lider religios, guru și mistic indian Sri Sathya Sai Baba (1926-2011), cu puterea gândului, în fața a mii de spectatori, reușea să „creeze” din aer (din nimic) asemenea bunuri

materiale, cum ar fi pietrele, sarea, scrumul, fructele etc., pe care mai apoi le împărțea celor ce asistau la aceste miracole.

Așadar, putem conchide că **legea rarității** (care stipulează că volumul, structura și calitatea resurselor economice evoluează în timp mai lent în raport cu nevoile) **poartă un caracter istoric**, adică trecător. Pe măsură ce resursele naturale vor fi înlocuite cu energiile cosmice (este vorba de prefacerea energiilor invizibile în combustibil, produse alimentare și alte bunuri solide), această lege își va pierde definitiv actualitatea. Deja astăzi una din cele mai importante resurse economice – **informația** – nu se mai află sub „presiunea” legii rarității. Este nelimitat și potențialul creativ al omului. O confirmare a acestei idei găsim în viața de toate zilele chiar în prezent. Astfel, recent în Marea Britanie a început producerea benzinei din aer. În fine, în viitorul apropiat, un număr mereu crescând de persoane vor „consuma” în mod direct (fără a le preface în bunuri materiale) energiile cosmosului. Despre faptul că individul ar fi capabil să se hrănească cu energia solară a vorbit și cunoscutul mineralog și geochimist sovietic **V.I. Vernadsky (1863-1945)**. Savantul rus a demonstrat că între molecula de hemoglobină care alimentează corpul uman cu oxigen, și molecula de clorofilă ce „hrănește” plantele cu energie solară, aproape nu există nicio deosebire. Oricum, indiferent de faptul ce spun savanții, în lume crește numărul persoanelor care trăiesc fără să consume hrana solidă, alimentându-se doar cu energie solară. Aceste persoane sunt numite **autotrofi** (în rusă – *solnțeedi*).

7. Dezechilibre economice generate de imaginația necontrolată

Un șir de fenomene economice, care nu au nici până în prezent o explicație plauzibilă, pot fi înțelese doar prin prisma „economiei imaginației creative”. Această constatare se referă la crizele economice, șomaj, prăbușirea acțiunilor la bursă etc., fenomene care adeseori sunt declanșate de eforturile necontrolate ale imaginației unei mase critice de persoane, de așteptările negative, pesimiste ale acestora.

Orice individ, indiferent de situația sa materială sau nivelul de dezvoltare intelectuală, trăiește în permanență cu tot felul de așteptări. Chiar și atunci când desfășoară anumite activități economice, sociale sau de altă natură, individul mereu așteaptă „ceva”. Aceste așteptări nedeclarate, adeseori neidentificabile, reprezintă niște acțiuni necontrolate ale imaginației, având un conținut, de la caz la caz, fie pozitiv, fie negativ. De obicei oamenii nu-și dau

seama că aceste așteptări tainice, invizibile, necontrolate, reprezintă niște forțe fizice la fel de reale ca și imaginația creativă conștientă.

Cândva, în anumite condiții istorice concrete care nu se mai pot repeta, oamenii și-au creat un stereotip de gândire în privința crizelor economice, asociindu-le cu niște evenimente neplăcute, dezastruoase, mizerabile. Or, potrivit „legii atracției”, imaginile create de așteptările pesimiste, precum și cuvintele cu încărcătură negativă, rostite sau auzite la fiecare pas, cum ar fi: „criză”, „eșec”, „sărăcie”, „faliment” etc. acționează asemeni unor magneți invizibili care atrag din Univers energiile nefavorabile pentru dezvoltarea economică, contribuind astfel la declanșarea dar și, mai ales, la perpetuarea anumitor dezechilibre, inclusiv a crizelor economice.

Realitatea ar putea fi cu totul alta dacă o masă critică de persoane ar trata crizele economice drept niște fenomene preponderent pozitive, indispensabile progresului economic. Fiind o acțiune conștientă, imaginația creativă este un instrument extrem de eficient în depășirea multor dezechilibre. Pentru aceasta este suficient de a crea și a menține în conștiința (imaginația) individului diferite așteptări pozitive concrete. Acest instrument va deveni și mai eficient pe măsura popularizării noilor invenții și produse, precum și acelor efecte pozitive, generate, în mod inevitabil, de crizele economice și șomaj, de exemplu.

Bibliografie

1. Cynthia Stokes Brown. Istoria lumii de la Big Bang până în prezent. București, Litera, 2009, p. 17, 18.
2. Стивен Хокинг. Краткая история времени. Москва, Астра, 1992, стр. 10.
3. Омраам Микаэль Айванхов. Вы боги (Псалтирь 82:6; Евангелие святого Иоанна 10:34). Изд. Просвета, Минск, 2001, стр. 16.
4. Дубров А. П. Когнитивная психофизика. Москва, Берлин, 2006, стр. 73.
5. Виталий и Татьяна Тихоплав. Новая физика веры. Санкт-Петербург, Изд. Крылов, 2007, стр. 170.
6. Чарльз Энел. Ментальная химия. Москва, София, 2009, стр. 129.
7. Karl Marx. Capitalul. Ed. Cartea Moldovenească, Chișinău, 1967, p. 195.
8. Napoleon Hill. De la idee la bani (Think and grow rich action pack). Ed. Curtea veche, București, 2008, p. 102.
9. Уильям Аткинсон. Закон притяжения и сила мысли. Москва, Изд. София, 2008, стр. 8.
10. Экономическая физика. Современная физика в поисках экономической теории. Ред. В. В. Харитонов и А. А. Ежова. Москва, МИФИ, 2007, стр. 6.
11. Friedrich List. Sistemul național de economie politică. Ed. Acad. RSR, București, 1973, p. 128.